

***Sympecma paedisca* (BRAUER, 1877) (Odonata: Lestidae) złowiona
w pułapkę świetlną**

Sympecma paedisca (BRAUER, 1877) (Odonata: Lestidae)
caught in a light trap

Paweł Buczyński¹, Krzysztof Stasiak²

¹Katedra Zoologii i Ochrony Przyrody, Instytut Nauk Biologicznych, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej,
ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin; ORCID: 0000-0003-4009-1755; e-mail: pawbucz@gmail.com

²Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Lubelskie Biuro Regionalne, ul. Traugutta 5, 21-040 Świdnik;
e-mail: caprimulgus500@gmail.com

Abstract. A female of *Sympecma paedisca* was caught on 23.07.2013 in a light trap in a forest near the village of Gołąb in east-central Poland (51°30'N, 21°55'E; UTM: EC60). This odonate was collected during research on the food resources of the Nightjar (*Caprimulgus europaeus*). However, it was probably an individual roosting away from its breeding site, which was stimulated to activity by the strong light from the trap. This species is therefore unlikely to be a potential food item of the Nightjar. But this record is interesting because *S. paedisca* is rare in the Mazovian Lowland and protected by law in Poland.

Key Words. Light trap, Odonata, *Sympecma paedisca*, Nightjar, food resources

Lelek (*Caprimulgus europaeus* LINNAEUS, 1758) był obiektem kilkuletnich badań ornitologicznych drugiego autora tej notatki. Jest to ptak owadożerny żerujący w nocy (SIERRO i in. 2001), dlatego istotną częścią prac była analiza bazy pokarmowej tego gatunku w oparciu o materiał zbierany w pułapkę świetlną w jego siedlisku żerowania. Badania miały miejsce k. wsi Gołąb (51°30'N, 21°55'E; UTM: EC60), w widłach Wisły i Wieprza, na skraju południowo-wschodnim Niziny Mazowieckiej wg klasyfikacji SOLONA i in. (2018). Pas piaszczystych wydym porasta tu bór sosnowy z domieszką brzozy, z drzewostanem w wieku przeważnie 50-80 lat, lokalnie ze zrębami zupełnymi, polanami i zbiornikami wodnymi w starych piaszowniach. Stwierdzono tu 7 terytoriów lelka. Teren badań i występowanie lelka scharakteryzowali pełniej STASIAK i in. (2013).

Owady łowiono od 18 VI do 14 VIII 2013 r. w pułapkę świetlną typu ekranowego z żarówką sodową o mocy 250 W. Odłowy prowadzono ogółem 14 razy, w 5 miejscach reprezentujących: bory suche, bory świeże, polany śródlęsne i łąki przyleśne. Każdorazowo świecono przez pół godziny zbierając cały materiał dostępny na ekranie.

Stwierdzono jeden gatunek ważki: *Sympecma paedisca* (BRAUER, 1877), 1♀, 28 VII 2013, luźny drzewostan mieszany, godziny odłowu: 2⁴⁷-3¹⁷.

Powyższe stwierdzenie jest interesujące z kilku powodów.

Po pierwsze – *S. paedisca* jest gatunkiem chronionym prawnie (Rozporządzenie... 2016), dlatego dane o niej są zawsze istotne.

Po drugie – jest to gatunek dość rzadko notowany na Nizinie Mazowieckiej i nawet w przyległej, zachodniej części Wyżyny Lubelskiej (BERNARD i in. 2009). Każde stanowisko z tego obszaru jest godne uwagi. Złowiony osobnik pochodził najprawdopodobniej z jednej z piaszowni śródlęsnych – populację autochtoniczną *S. paedisca* stwierdzono w oddalonych

o ok. 4,8 km zbiornikach powyrobowiskowych w Borowej (BUCZYŃSKI, BUCZYŃSKA 2014). W pobliżu miejsca obserwacji są również inne potencjalnie siedliska tego gatunku. Złowiono osobnika należącego do pokolenia wylęgłego w lecie i oczekującego na prezimowanie, którego przedstawiciele w roku wylęgu są luźno związani ze zbiornikami wodnymi, więc mógł on przywędrować nawet z daleka.

Po trzecie – ważki są łowione w pułapki świetlne zwykle rzadko i małej liczbie osobników, przynajmniej w Europie Środkowej – gdyż z regionów cieplejszych zdarzają się doniesienia o względnie dobrej efektywności tej metody (np. z Indii – RAMAMURTHY i in. 2010; Nigerii – UMAR i in. 2012; Brazylii – ALMEIDA i in. 2013; Kambodży – SEEHAUSEN i in. 2016). Z Polski znane były dotychczas tylko cztery takie stwierdzenia dotyczące: *Platycnemis pennipes* (PALLAS, 1771) (BUCZYŃSKI, BUCZYŃSKA 2010), *Ischnura elegans* (VANDER LINDEN, 1820) (ZIĘBA, BUCZYŃSKI 2007; BUCZYŃSKI, BUCZYŃSKA 2010), *Aeshna viridis* EVERSMAAN, 1836 (ZIĘBA, BUCZYŃSKI 2007) i *Sympetrum danae* (SULZER, 1776) (JĘDRO, ŻYDAŁOWICZ 2019). Interpretacja takich obserwacji nie jest prosta – szersza dyskusja na ten temat znajduje się np. u ZIĘBY i BUCZYŃSKIEGO (2007) oraz UMARA i in. (2012). Z jednej strony ważki to owady o aktywności głównie dziennej, z drugiej – u niektórych gatunków stwierdzano migracje nocne. Jednak z ważek występujących w Polsce, wiadomo o nich tylko u *Aeshna cyanea* (O.F. MÜLLER, 1764): w Wielkiej Brytanii taką migrację obserwował BLAND (1997). Tak więc „do światła” łowione mogą być albo zanecone nim osobniki aktywne (migrujące), albo pobudzone przez silne światło do aktywności osobniki nocujące w pobliżu pułapki. W omawianym tu przypadku znacznie bardziej prawdopodobna jest druga z tych możliwości. W tej sytuacji można stwierdzić, że *Sympecma paedisca* raczej nie stanowiła choćby potencjalnego pokarmu lelka i złowiona została *de facto* całkowicie przypadkowo.

Piśmiennictwo

- ALMEIDA M.V.O. DE, PINTO Â.P., CARVALHO A. DO L., TAKIYA D.M. 2013. When rare is just a matter of sampling: unexpected dominance of clubtail dragonflies (Odonata, Gomphidae) through different collecting methods at Parque Nacional da Serra do Cipó, Minas Gerais State, Brazil. *Rev. Bras. Entomol.* 57 (4): 417-423.
- BERNARD R., BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G., WENDZONKA J. 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce – A distribution atlas of dragonflies (Odonata) in Poland. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- BLAND K.P. 1997. A precisely timed case of nocturnal migration by *Aeshna cyanea* (MÜLLER) (Odonata: Aeshnidae). *Ent. Rec.*, 109 (5/6): 154-155.
- BUCZYŃSKI P., BUCZYŃSKA E. 2010. Kolejne stwierdzenie ważek (Odonata) w pułapce świetlnej. *Odonatrix*, 6 (1): 1-2.
- BUCZYŃSKI P., BUCZYŃSKA E. 2014. Interesujące obserwacje ważek (Odonata) w piaskowni w Borowej (Polska środkowo-wschodnia). *Odonatrix*, 10 (2): 63-64.
- JĘDRO G., ŻYDAŁOWICZ K. 2019. Nocna obserwacja *Sympetrum danae* (SULZER, 1776) (Odonata: Libellulidae) w Słowińskim Parku Narodowym. *Odonatrix*, 15 (11): 1-2.
- RAMAMURTHY V.V., AKHTAR M.S., PATANKAR N.V., MENON P., KUMAR R., SINGH S.K., AYRI S., PARVEEN S., MITTAL V., SINGH S.K., AYRI S., PARVEEN S., MITTAL V. 2010. Efficiency of different light sources in light traps in monitoring insect diversity. *Munis Ent. & Zool.*, 5 (1): 109-114.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. *Dz. U.* 2016 poz. 2183.

- SEEHAUSEN M., CONSTANT J., SMETS K. 2016. On a collection of Odonata from Cambodia, with the first record of *Sinictinogomphus clavatus* and a description of the female of *Zyxomma breviventre*. Not. Odonatol., 8 (7): 222-230.
- SIERRO A., ARLETTAZ R., NAEF-DAENZER B., STREBEL S., ZBINDEN N. 2001. Habitat Use and Foraging Ecology of the Nightjar (*Caprimulgus europaeus*) in the Swiss Alps: Towards a Conservation Scheme. Biol. Conserv., 98 (3): 325-331.
- SOLON J., BORZYSZKOWSKI J., BIDŁASIK M., RICHLING A., BADORA K., BALON J., BRZEZIŃSKA-WÓJCIK T., CHABUDZIŃSKI Ł., DOBROWOLSKI R., GRZEGORCZYK I., JODŁOWSKI M., KISTOWSKI M., KOT R., KRAŻ P., LECHNIO J., MACIAS A., MAJCHROWSKA A., MALINOWSKA E., MIGOŃ P., MYGA-PIĄTEK U., NITA J., PAPIŃSKA E., RODZIK J., STRZYŻ M., TERPIŁOWSKI S., ZIAJA W. 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Geogr. Pol., 91(2): 143–170.
- STASIAK K., GRZYWACZEWSKI G., GUSTAW W., CIOŚ S. 2013. Wpływ struktury lasu na liczebność i wielkość terytorium lelka. Sylwan, 157 (4): 306-312.
- UMAR D.M., MARINOV M.G., SCHORR M., CHAPMAN H.M. 2012. Odonata attracted by light – a new topic for myth-busters. IDF-Report, 43: 1-52.
- ZIĘBA P., BUCZYŃSKI P. 2007. Żagnica zielona (*Aeshna viridis*) złowiona w pułapki świetlne. Odonatrix, 3 (1): 26-28.